

POLITYKA ENERGETYCZNA – ZASADY OGÓLNE

EU zmuszona jest sprostać wielu wyzwaniom w dziedzinie energetyki związanym na przykład ze zwiększającym się uzależnieniem od importu, niedostateczną dywersyfikacją, wysokimi i niestabilnymi cenami energii, rosnącym ogólnoswiatowym popytem na energię, zagrożeniem bezpieczeństwa krajów produkcji i tranzytu, rosnącą groźbą zmiany klimatu, niskim tempem postępów w zakresie efektywności energetycznej, wyzwaniami związanymi z rosnącym wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii, potrzebą większej przejrzystości rynków energii oraz ich dalszą integracją i wzajemnymi połączeniami. Centralnym elementem europejskiej polityki energetycznej są różnorodne środki ukierunkowane na stworzenie zintegrowanego rynku energii oraz zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii i stabilnego sektora energetycznego.

PODSTAWA PRAWNA

Art. 194 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

Przepisy szczegółowe:

- bezpieczeństwo dostaw: art. 122 TFUE;
- sieci energetyczne: art. 170-172 TFUE;
- węgiel: w protokole nr 37 określono skutki finansowe wygaśnięcia traktatu EWWiS w 2002 r.;
- energia jądrowa: Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat Euratom) stanowi podstawę prawną większości działań UE w dziedzinie energii jądrowej.

Pozostałe przepisy determinujące kształt polityki energetycznej:

- rynek wewnętrzny energii elektrycznej: art. 114 TFUE;
- zewnętrzna polityka energetyczna: art. 216-218 TFUE.

CELE

Zgodnie z postanowieniami poczynionymi w ramach unii energetycznej z 2015 r. pięć najważniejszych celów polityki energetycznej UE to:

- zapewnienie funkcjonowania wewnętrznego rynku energii oraz zagwarantowanie połączeń międzysystemowych;
- zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii w UE;

- promowanie efektywności energetycznej i oszczędności energii;
- dekarbonizacja gospodarki i przejście na gospodarkę niskoemisyjną zgodnie z porozumieniem paryskim;
- promowanie rozwoju nowych i odnawialnych form energii, aby lepiej dostosować cele w zakresie zmiany klimatu do nowej struktury rynku i lepiej je z tym rynkiem zintegrować;
- promowanie badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.

W art. 194 TFUE wprowadza się niektóre obszary polityki energetycznej w zakresie kompetencji dzielonej, sygnalizując przejście do wspólnej polityki energetycznej. Niemniej jednak każde państwo członkowskie zachowuje prawo „do określania warunków wykorzystania jego zasobów energetycznych, wyboru między różnymi źródłami energii i ogólnej struktury jego zaopatrzenia w energię” (art. 194 ust. 2).

OSIĄGNIĘCIA

A. Ogólne ramy polityki

Obecna agenda polityczna jest ukierunkowana na kompleksowe i zintegrowane podejście do polityki klimatycznej i energetycznej, które Rada Europejska przyjęła 24 października 2014 r. i w ramach którego zobowiązała się do osiągnięcia do 2030 r. następujących celów:

- redukcja o przynajmniej 40 % emisji gazów cieplarnianych w porównaniu z poziomami z 1990 r.;
- zwiększenie do 27 % udziału energii odnawialnej we wszystkich źródłach zużywanej energii;
- poprawa efektywności energetycznej o 20 % z myślą o osiągnięciu poziomu 30 %;
- połączenia międzysystemowe obejmujące co najmniej 15 % systemów elektroenergetycznych UE.

W dniu 30 listopada 2016 r. Komisja zaproponowała pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” ([COM\(2016\)0860](#)) z myślą o utrzymaniu konkurencyjności Unii Europejskiej w okresie, kiedy przechodzenie na czystą energię prowadzi do zmian na globalnych rynkach energii. Pakiet obejmuje osiem wniosków ustawodawczych obejmujących zarządzanie, strukturę rynku energii elektrycznej (dyrektywa w sprawie energii elektrycznej, rozporządzenie w sprawie energii elektrycznej i rozporządzenie w sprawie gotowości na wypadek zagrożeń), efektywność energetyczną, charakterystykę energetyczną budynków, energię ze źródeł odnawialnych i przepisy dotyczące organu regulacji ACER.

W dniu 30 listopada 2016 r. Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną. Wniosek ten stanowił część pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”. Sprawozdanie wraz z mandatem na potrzeby negocjacji międzyinstytucjonalnych przyjęto na posiedzeniu plenarnym 17 stycznia 2018 r. W dniu 20 czerwca 2018 r. osiągnięto wstępne

porozumienie, które Parlament formalnie przyjął 13 listopada, a Rada – 4 grudnia 2018 r. (rozporządzenie (UE) 2018/1999).

Rozporządzenie stanowi, że do 31 grudnia 2019 r. – a następnie co dziesięć lat – każde państwo członkowskie musi przedstawić zintegrowany krajowy plan w dziedzinie energii i klimatu. Owe długoterminowe strategie krajowe określą wizję polityczną do roku 2050, zapewniającą realizację przez państwa członkowskie celów porozumienia paryskiego. Zintegrowane krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu będą obejmować krajowe cele, wkłady, strategie polityczne i środki z myślą o pięciu wymiarach unii energetycznej: dekarbonizacji, efektywności energetycznej, bezpieczeństwie energetycznym, wewnętrznym rynku energii i badaniach w dziedzinie energii oraz innowacjach i konkurencyjności.

B. Zakończenie procesu tworzenia wewnętrznego rynku energii

Trzeci pakiet energetyczny, rozporządzenie w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej (rozporządzenie (UE) nr 347/2013), rozporządzenie w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (rozporządzenie (UE) nr 1227/2011), dyrektywa w sprawie energii elektrycznej ([COM\(2016\)0864](#)), rozporządzenie w sprawie energii elektrycznej ([COM\(2016\)0861](#)) oraz rozporządzenie w sprawie gotowości na wypadek zagrożeń ([COM\(2016\)0862](#)) to niektóre z głównych instrumentów legislacyjnych, które mają przyczynić się do poprawy funkcjonowania wewnętrznego rynku energii (zob. notę [2.1.9](#) na temat wspólnego rynku energii).

C. Zwiększanie efektywności energetycznej

Podstawą polityki efektywności energetycznej UE jest dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej 2012/27/UE z 25 października 2012 r., której celem jest wprowadzenie państw członkowskich z powrotem na drogę prowadzącą do osiągnięcia celów wyznaczonych na 2020 r. W listopadzie 2016 r. Komisja zaproponowała przegląd dyrektywy 2012/27/UE ([COM\(2016\)0761](#) i [COM\(2016\)0765](#)), aby poprawić charakterystykę energetyczną nowych budynków, przyspieszyć proces renowacji istniejących budynków z myślą o poprawie ich efektywności energetycznej, a także aby w jak największym stopniu wykorzystać ogromny potencjał w zakresie poprawy efektywności energetycznej w sektorze budowlanym (zob. notę [2.4.8](#) na temat efektywności energetycznej).

D. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych UE (w tym odnawialnych źródeł energii)

Jednym z priorytetów uzgodnionych podczas posiedzenia Rady Europejskiej w maju 2013 r. było zwiększenie dywersyfikacji dostaw energii w UE oraz rozwój lokalnych zasobów energetycznych, aby zapewnić bezpieczeństwo dostaw i zmniejszyć zależność od źródeł zewnętrznych. W odniesieniu do energii ze źródeł odnawialnych w dyrektywie 2009/28/WE z 23 kwietnia 2009 r. wyznaczono cel, jaki należy osiągnąć do 2020 r.: udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym zużyciu energii w wysokości 20 %, a w zmienionej dyrektywie w sprawie energii ze źródeł odnawialnych ([COM\(2016\)0382](#)) Komisja zaproponowała podniesienie tej wartości do co najmniej 27 % do 2030 r. (zob. notę [2.4.9](#) na temat energii ze źródeł odnawialnych).

E. Wzmacnianie stosunków zewnętrznych w dziedzinie energii

W dniu 7 września 2011 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie bezpieczeństwa dostaw energii i międzynarodowej współpracy energetycznej pt. „Polityka energetyczna UE – stosunki z partnerami spoza UE” ([COM\(2011\)0539](#)) w celu promowania dalszej współpracy transgranicznej UE z krajami sąsiadującymi oraz stworzenia większego obszaru regulacyjnego poprzez regularną wymianę informacji dotyczących umów międzyrządowych i współpracy w dziedzinie konkurencji, bezpieczeństwa, dostępu do sieci i bezpieczeństwa dostaw. Następnie 25 października 2012 r. przyjęto decyzję w sprawie ustanowienia mechanizmu wymiany informacji w odniesieniu do umów międzyrządowych w dziedzinie energii między państwami członkowskimi a państwami trzecimi ([T7-0343/2012](#)).

F. Poprawa bezpieczeństwa dostaw energii

Biorąc pod uwagę kluczowe znaczenie gazu i ropy naftowej dla bezpieczeństwa dostaw energii w Unii Europejskiej, UE przyjęła szereg środków mających zapewnić przeprowadzenie ocen ryzyka i opracowanie odpowiednich planów działań zapobiegawczych i planów na wypadek sytuacji nadzwyczajnych. W dniu 20 października 2010 r. przyjęto rozporządzenie (UE) nr 994/2010 w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego, które zmierza do usprawnienia mechanizmów zapobiegawczych i na wypadek sytuacji kryzysowych. W dyrektywie 2009/119/WE zobowiązuje się państwa członkowskie do utrzymywania minimalnych zasobów ropy naftowej odpowiadających wyższej z dwu wartości: 90 dni średniego dziennego przywozu netto lub 61 dni średniego dziennego zużycia krajowego. Komisja zaproponowała rozszerzenie zakresu stosowania dyrektywy 2009/73/WE (dyrektywa w sprawie gazu) i objęcia nią rurociągów prowadzących do krajów trzecich i z tych krajów, w tym również istniejących i przyszłych rurociągów ([COM\(2017\)0660](#)).

W odpowiedzi na kryzys na Ukrainie w rozporządzeniu 2017/1938 przewidziano zacieśnienie współpracy regionalnej, regionalne plany działań zapobiegawczych i plany awaryjne, a także mechanizm solidarności mający zagwarantować bezpieczeństwo dostaw gazu.

G. Projekty badawcze, rozwojowe i pokazowe

Program „Horyzont 2020” jest programem na lata 2014-2020 oraz stanowi główne narzędzie UE w zakresie promowania badań naukowych w dziedzinie energii. Na wsparcie wysiłków w dziedzinie czystej i bezpiecznej energii oraz efektywności energetycznej i zrównoważonego rozwoju przewidziano środki finansowe w wysokości 5,931 mld EUR.

Celem europejskiego strategicznego planu w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE), przyjętego przez Komisję 22 listopada 2007 r., jest przyspieszenie wprowadzania na rynek i zwiększenie wykorzystania technologii niskoemisyjnych oraz poprawa efektywności energetycznej. W planie propaguje się środki mające pomóc UE w przygotowaniach do opracowania technologii niezbędnych do realizacji celów politycznych, a jednocześnie zapewnić europejskim przedsiębiorstwom możliwość czerpania korzyści płynących z nowego podejścia do kwestii energii.

W komunikacie Komisji (C(2015)6317) pt. „Zintegrowany strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych – przyspieszenie transformacji europejskiego systemu energetycznego” dokonano oceny wdrożenia planu EPSTE i podsumowano, że należy podjąć dziesięć działań, aby przyspieszyć transformację systemu energetycznego, stworzyć nowe miejsca pracy i wygenerować wzrost gospodarczy.

W komunikacie Komisji pt. „Technologie i innowacje w dziedzinie energii” ([COM\(2013\)0253](#)), opublikowanym 2 maja 2013 r., określa się strategię, która ma umożliwić powstanie w UE sektora technologii i innowacji światowej klasy, adekwatnego w kontekście podejmowania wyzwań do roku 2020 i w okresie późniejszym.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Parlament Europejski niezmiennie wyraża swoje zdecydowane poparcie dla wspólnej polityki energetycznej uwzględniającej konkurencyjność, bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój. Parlament wielokrotnie wskazywał na konieczność zachowania przez państwa członkowskie spójności, determinacji, woli współpracy i solidarności w odpowiedzi na obecne i przyszłe wyzwania pojawiające się na rynku wewnętrznym, a także na znaczenie politycznego zaangażowania wszystkich państw członkowskich UE oraz zdecydowanej inicjatywy Komisji z myślą o dążeniu do osiągnięcia celów wyznaczonych na rok 2030.

Parlament dąży do uzyskania większej integracji rynku energii i przyjęcia ambitnych, prawnie wiążących celów dotyczących energii odnawialnej, efektywności energetycznej i redukcji gazów cieplarnianych. W tym kontekście Parlament popiera przyjęcie bardziej stanowczych zobowiązań w zakresie realizacji własnych celów UE, podkreślając fakt, że nowa polityka energetyczna musi wspierać długofalowy cel polegający na redukcji emisji gazów cieplarnianych w UE o 80-95 % do 2050 r.

Wspiera on również dywersyfikację źródeł energii i dróg dostaw, a także wskazuje na znaczenie przebiegających z północy na południe wzajemnych połączeń elektrycznych i gazowych w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej w kontekście tworzenia większej liczby wzajemnych połączeń, zapewnienia dywersyfikacji terminali skroplonego gazu ziemnego oraz rozwoju rurociągów, co prowadzi do otwarcia rynku wewnętrznego.

Mając na uwadze rosnącą zależność Europy od paliw kopalnych, Parlament z zadowoleniem przyjął plan EPSTE w przekonaniu, iż wniesie on istotny wkład w zrównoważony rozwój i bezpieczeństwo dostaw oraz okaże się absolutnie niezbędny do osiągnięcia unijnych celów klimatycznych i energetycznych do 2030 r. Podkreślając doniosłą rolę badań w zapewnianiu dostaw zrównoważonej energii, Parlament zwrócił uwagę na konieczność podejmowania wspólnych działań w dziedzinie nowych technologii energetycznych, zarówno w odniesieniu do odnawialnych źródeł energii, jak i paliw kopalnych, które należy wykorzystywać z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, a także na potrzebę zapewnienia dodatkowych funduszy publicznych i prywatnych w celu zagwarantowania skutecznej realizacji planu.

Z myślą o realizacji tych celów Parlament wyraził poparcie dla środków zaproponowanych przez Komisję w pakiecie „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”^[1] w następujących rezolucjach, które zostały niedawno przyjęte:

- 6 lutego 2018 r.: Parlament przyjął szereg zaleceń nieustawodawczych, opracowanych przez Komisję Przemysłu, Badań Naukowych i Energii, których celem jest pobudzanie innowacji w dziedzinie energii poprzez większe i aktywniejsze zaangażowanie obywateli oraz dzięki długoterminowej wizji dotyczącej przydziału zasobów^[2];
- 17 stycznia 2018 r.: Parlament określił nowe wiążące cele w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do 2030 r.; posłowie opowiedzieli się za obniżeniem zużycia energii w UE o 40 % do 2030 r. oraz za zwiększeniem udziału energii ze źródeł odnawialnych do co najmniej 35 %^[3];
- 19 grudnia 2017 r.: Parlament i Rada doszły do tymczasowego porozumienia w sprawie efektywności energetycznej budynków; państwa członkowskie zostaną zobowiązane do opracowania długoterminowych strategii gwarantujących, że do 2050 r. budynki w UE prawie nie będą zużywać energii^[4];
- 7 grudnia 2017 r.: Komisja Przemysłu, Badań Naukowych i Energii oraz Komisja Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności zatwierdziły zbiór przepisów dotyczących unii energetycznej^[5];
- 12 września 2017 r.: Parlament przyjął rezolucję ustawodawczą w sprawie nowych zasad współpracy, dzięki którym kraj z UE borykający się z nagłym niedoborem gazu będzie mógł powiadomić inne państwo członkowskie o grożącym kryzysie w dostawach i uruchomić mechanizm pomocy transgranicznej, aby zaradzić tej sytuacji^[6];
- 13 czerwca 2017 r.: Parlament przyjął rezolucję ustawodawczą w sprawie uproszczenia etykiet energetycznych na urządzeniach domowych (A-G), co umożliwi konsumentom wybór produktów o niższym zużyciu energii, dzięki czemu konsumenci zapłacą mniej za energię^[7].

W dniu 11 grudnia 2018 r. na posiedzeniu plenarnym przyjęto rozporządzenie (UE) 2018/1999 w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu. Z rozporządzenia tego wynika, że każde państwo członkowskie musi przedstawić tzw. zintegrowane krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu, które będą obejmować krajowe cele, wkłady, strategie polityczne i środki z myślą

[1]<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

[2]<http://www.europarl.europa.eu/news/pl/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/pl/press-room/20180112IPR91629/meps-set-ambitious-targets-for-cleaner-more-efficient-energy-use>

[4]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20171219IPR90606/energy-efficient-buildings-provisional-agreement-ep-and-council>

[5]<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20171207IPR89713/energy-union-meps-adopt-their-initial-view-of-the-governance-set-up>

[6]<http://www.europarl.europa.eu/news/pl/press-room/20170908IPR83456/sharing-gas-to-ensure-gas-for-all>

[7]<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/press-room/20170609IPR77001/simplifying-energy-labels-for-home-appliances-to-a-to-g>

o pięciu wymiarach unii energetycznej: dekarbonizacji, efektywności energetycznej, bezpieczeństwie energetycznym, wewnętrznym rynku energii i badaniach w dziedzinie energii oraz innowacjach i konkurencyjności.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

